

Warszawa, 04-01-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

XI.503.2.2023.AM

Pani

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

ePUAP

Szanowna Pani Minister!

W odpowiedzi na pismo Pani Minister z dnia 27 grudnia 2023 r. (znak: DZF-VI.6810.27.2023.JB), chciałbym podziękować za obszerne informacje i wyjaśnienia. Wynika z nich, że wspólna jest nam troska o przestrzeganie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych¹ oraz horyzontalnego kryterium niedyskryminacji.

Jako organ monitorujący wdrażanie postanowień Konwencji w Polsce muszę zauważyć, że na przestrzeni lat osobom z niepełnosprawnościami odmawiano możliwości dokonywania wyborów oraz sprawowania kontroli nad własnym życiem. Do dnia dzisiejszego powszechnie uważa się, że osoby te nie są w stanie żyć samodzielnie wśród innych ludzi. Realne wsparcie bywa dla nich nieosiągalne lub uzależnione od życia w instytucjach pomocowych. Prowadzi to do przypadków porzucenia, uzależnienia od członków rodziny, instytucjonalizacji opieki, izolacji lub segregacji tych osób. Zaniechania te bywają usprawiedliwiane przez stereotypy,

---

¹ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.; dalej: „Konwencja” albo „Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych”).

zgodnie z którymi osoba z niepełnosprawnością jest raczej przedmiotem opieki, niż podmiotem praw i obowiązków. Tymczasem niezależne życie i włączanie w społeczność lokalną to pojęcia nierozzerwalnie związane z podstawową zasadą dotyczącą praw człowieka, która mówi, że wszyscy ludzie rodzą się mając jednakową godność i jednakowe prawa, a życie każdego człowieka ma jednakową wartość. Prawo to odnosi się do wszystkich osób z niepełnosprawnościami, niezależnie od wymaganego wsparcia, wieku, rodzaju dysfunkcji, płci, dochodów, czy też innych odpowiednich kryteriów. Deinstytucjonalizacja oznacza zatem proces przejścia od opieki instytucjonalnej do wsparcia na poziomie społeczności lokalnych, z poszanowaniem podmiotowości i przyrodzonej godności wszystkich osób, w tym prawa do decydowania o własnym życiu.

Cieszę się, że problem deinstytucjonalizacji stał się przedmiotem dogłębnej analizy kierowanego przez Panią resortu w zakresie możliwości jej przeprowadzenia w kontekście warunków społeczno-ekonomicznych, w jakich osoby z niepełnosprawnościami i organizacje działające na ich rzecz muszą funkcjonować. Jest to szczególnie istotne zwłaszcza w kontekście wdrażania i wydatkowania funduszy europejskich, również mając na względzie przystąpienie do Konwencji Unii Europejskiej jako organizacji oraz uwag końcowych Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych wystosowanych pod adresem Polski². Przyjęte przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej założenia wydatkowania funduszy mogą przyczynić się do przełamania stanu określonego przez Komitet jako "krytyczna stagnacja" w odniesieniu do procesu deinstytucjonalizacji systemu wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami i tym samym realizacji rekomendacji Komitetu w tym obszarze.

Z satysfakcją przyjmuję również deklarację przygotowania komentarza do Wytycznych EFS+, w zakresie kwestii podniesionych przeze mnie w piśmie z dnia 8 grudnia 2023 r. Mam nadzieję, że dokument ten pozwoli na wyeliminowanie wątpliwości co do zgodności z Konwencją i Kartą Praw Podstawowych Unii

---

² Zob. Uwagi końcowe Komitetu ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami pod adresem Polski, CRPD/C/POL/CO/1, 29 października 2018 r., pkt 32, dostęp pod adresem: <https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsnLFjcXmd8Ilx1hLULxYOlolNx89NMrEyKDrTPKg7T8aUMAwDVPc%2fx6%2fd5Qg%2bjxRYV2Gi33mW2TralO6fd4KvKhcm%2b1Ckv%2bfJTzoNs6t832> [dostęp: 2 stycznia 2024 r.].

Europejskiej³ omawianych w tym piśmie zapisów Wytycznych EFS+. Przyjmuję ją także za wyraz dążenia do zapewnienia wszystkim podmiotom zarządzającym i korzystającym z funduszy unijnych bezpieczeństwa i pewności co do kwalifikowalności projektowanych działań.

Ufam, że jest to początek dobrej współpracy pomiędzy naszymi instytucjami w kontekście zapewnienia wdrażania funduszy europejskich w zgodzie z prawami człowieka i obywatela.

Łączę wyrazy szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

---

³ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. U. UE. C. z 2007 r. Nr 303, str. 1, ze zm.).